

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește forma
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și adminis-
trațiunea „Unitatea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Înviere.

Viena, April 1915.

(nf.) A trecut atâta vreme, clipă s'a scurs, de când cea mai mare Tragedie a avut loc pe acest pământ; o tragedie ca și care nici după aceea nu s'a pomenit: *Tragedia Calvarului!* A murit căci a *voit* să moară, a murit căci a *trebuit* să moară: *Isus Nasarineanul!*

A murit acela care a fost și a trăit nu ca om numai, ci ca *Dumnezeu-Omul*, a suferit, și a înviat ca Dumnezeu împlinind opul mântuirii.

Se sbate mintea în cuibul ei de lut și nu poate să cuprindă această taină a mântuirii. Pentru ce a trebuit să moară Hristos? Însuș judecătorul său a zis: nici o vină nu găsesse într'ânsul, și totuș... Și dacă a trebuit să moară, pentru ce și-a ales chiar acest mod de martiriu? Pentru ce a trebuit să curgă sângele Lui nevinovat? Pentru că sângele e *puterea de viață și simbolul aceleia*. A *voit* și a trebuit să-și verse sângele Său, ca prin moarta Sa fizică, materială, trecătoare, să ne dea nouă *viața spirituală, viața veșnică*.

Neamul omenesc era mort prin păcat, nu înțeleg *moartea veșnică*, căci nu există, ci înțeleg *osânda veșnică*. Și mântuirea noastră din aceasta osândă, sau mai bine zis, deschiderea drumului care duce spre *fericirea veșnică* și posibilitatea de a o ajunge; aceasta a fost și este fructul Tragediei Calvarului: *Mântuirea noastră*.

A *voit* să ne mântuească, și a *voit* să o facă aceasta cu vărsarea sângelui, ca și cum ar voi să arete că: *sângele vărsat strigă după dreptate la cer; sângele vărsat e puterea de viață a principii- lor pentru cari se varsă!* Și

aceasta au înțeles-o atât de bine martirii, a căror șiroae de sânge au fost tot atâtea izvoare de viață a creștinismului.

Nici o idee nu prinde rădăcini adânci și trainice, dacă nu are martiri. Creștinismul e bogat în martiri. Și fiindcă acel sânge care a dat ființă creștinismului nu a fost ca oricare sânge, ci a fost mult, căci s'a scurs din Dumnezeu-Omul; fiindcă creștinii și astăzi se nutresc cu acest sânge în s. taină a cuminecaturii, puterea de viață a creștinismului e nutrită în continuu și până va mai există ființă omenească, pentru care s'a scurs acest sânge, creștinismul va trăi.

Astăzi, când prăznuim luminata zi a învierii, când prăznuim amintirea acelor clipe aducătoare de bucurie și fericire universală, când dulcele Mântuitor și-a încoronat mărețea operă a mântuirii obștești prin învierea Sa din morți; astăzi din inimile tuturor, contemplând patima și moartea Mântuitorului Isus, și apoi privind mărețea și strălucita înviere din morți, cu înduioșare și cu credință ar trebui să izbucnească imnul mântuirii noastre: „Hristos a înviat“...; astăzi, în „ziua care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'ânsa“ inimile tuturor sunt cuprinse de durere, cuvântul „Înviere“ deschide izvoarele lacrimilor amare...!

Nu plânge-ți voi mame, soții și orfani, căci iubiții voștri n'au murit, ci s'au dus să prăznuiască acolo sus... ori alți poate acum se duc, ca alții locul să le ia! Și nu întrebați de ce-i aceasta... și nu întrebați că oare sângele vărsat de ei va fi izvorul și puterea de viață a neamului din care fac parte! O! nu întrebați, nu întrebați...!!

Nu uitați, însă, că sângele lor e sânge nevinovat, iar sângele ne-

vinovat *totdeauna strigă după dreptate la cer*, care, mai curând sau mai târziu, într'o formă sau într'alta dar o să urmeze și ea; când apoi, vom prăznuir cu toții dorita zi a mântuirii de obște, mărețea zi a învierii neamului românesc!

Mângâierea noastră să fie credința și nădejdea, că aceasta va să vie.

Hristos a înviat!

Jertfa Institutului pedagogic din Blaj pentru patrie.

Dintre 115 elevi înscriși la 1 Septembrie au fost înrolați în Octombrie 3 inși (21%) din cursul IV, și anume: Ioan Bunuș din Sântu (com. Cluj), Cornel Pop din Cheaga (Sălăgiu) și Iuliu Pădurean din Fărău (Alba inferioară); 5 (16%) din cursul III., și anume Ioan Fleșeriu din Copsa mare (Târnavă mare), Ioan Maier din Grinduristur (Turda Arieș), Vasile Marceaș din Stăna (Sălăgiu), Petru Moldovan din Tăureni (Turda Arieș) și Aurel Pop din Cheaga (Sălăgiu) laolaltă 8 inși (14%)

În 15 April se vor prezenta la arme 2 (5%) din cursul I. și anume: Florian Anghel din Șard (Alba inferioară) și Gregoriu Selicean din Cluj—Mănăstur (Cluj); 10 (33%) din curs II. și anume: Emil Ardelean din Negrești (Sătmar), Toma Mihailu din Tichindeal (Sibiu), Ioan Muntean din Șura mică (Sibiu), Traian Mureșian din Păgida (Alba inf.), Petru Pop din Corbu (Ciuc), Victor Șerban din Voila (Făgăraș), Gheorghe Tamaș din Poieni (Cluj), Eugen Tănase din Bărbant (Alba inferioară), Simeon Vintilă din Slimnic (Sibiu) și Iacob Vultur din Chinceș (Murăș-Turda); 11 (52%) din curs III., și anume: Sila Besu din Gherebent (Timis), Gheorghe Cosma din Ghirbom (Alba inf.), Octavian Dumitrescu din Șard (Alba inf.), Iulian Ghevre din Rusu (Solnoc-Dobâca), Ioan Goicea din Vidraseu (Târnavă mică), Leon Leletiu din Beșimbac (Făgăraș), Vasile Pop din Tultiu (Solnoc-Dobâca), Asente Valea din Sălcud (Târnavă mică), Traian Florea din Highiș (Turda-Arieș), Alexandru Rusu din Petrila română (Târnavă mică) și Ioan Ghițiu din Ceuașul de Câmpie (Murăș Turda), 8 (79%) din curs IV, și anume: Aurel Biannu din Făget (Târnavă mică), Ioan Câmpian din Bazna (Târnavă mică), Vasile Corbean din Sâncel (Târnavă mică), Leonida Donescu din Vășlab (Ciuc), Aron Frățicu din Hașag (Târnavă mare), Camil Mera din Gurghiu

(Murăș-Turda), Emil Muntean din Sântimbru (Alba inferioară) și Cornel Tutulea din Cenade (Alba inferioară); laolaltă 31 elevi. Cu totul au fost deci înrolați 39 elevi, adică 34%.

Toți acești elevi în urma ordinațiunii ministrului de instrucțiune publică au fost declarați în conferința corpului profesoral ținută în 29 I. c. de promovați în clasele următoare și au primit atestatele de pe clasele respective fără de a depune vre-un examen, iară cei de pe curs IV. au primit diplomele în toată regula.

Dacă mai socotim, că 4 inși, și anume: Traian Szilágyi curs I. din Leta mare (Sătmăr), Ioan Lazar curs III. din Suciul-de-jos (Solnoc-Dobâca), Vasile Băcilă curs IV. din Vorumloc (Târnava-mare) și Maximilian Boeriu curs IV. din Vaidarecea (Făgăraș), din capul locului nici nu s'au putut înscrie, fiind mobilizați în vară, rezultă, că Institutul nostru pedagogic a dat patriei 43 ostași adică 36% din totalitatea elevilor săi.

Elevii gimnaziului nostru sub drapel. În numărul viitor al foii noastre, când vom publica și rezultatul examenului de maturitate, vom da conspectul elevilor noștri gimnaziali chemați sub arme.

De astădată ne mărginim la cifre. Cu începutul anului școlar au fost înrolați 7 elevi din cl. VIII-a și unul din a VI-a; în Martie, din 65 gimnaziști ce s'au prezentat la asentare, au fost înrolați 43 — și anume 23 din cl. VIII, 16 din cl. VII, 3 din cl. VI și unul din cl. V.

În total sunt înrolați deci 52 elevi gimnaziali.

„Román nem tud magyar, menetszázad, menni“. „Magyarország“ din Dumineca trecută publică un foileton din condeiul scriitorului Tömörkény István, în care se zugrăvește un tablou foarte fidel despre câți-va soldați români bănățeni. Nu îl putem da în traducere, căci nu se poate

reda ungureasca stălcită ce o vorbește soldatul, dăm deci câteva pasagii din original, ca să se vadă cum se jăluie soldatul român, prin condeiul unui scriitor ungar.

— Egy testvér lent van Gránic, egy testvér Kataró, én megyünk Galiczia...

— De románnak nem jó, szerbnek jó, magyarnak jó.

La întrebarea, că de câți ani e, răspunde:

— Én harmincnyolcz. De nem tud magyar. Nem itthon maradni. Magyar tud magyar, itthon maradni, hid őrizni, ocska ruha, Román nem tud magyar, román új ruha, menetszázad, menni“.

Cât adevăr spune bietul soldat!

Soldatul român în Polonia. *Impăratul Wilhelm uimit de vitejia românească.* „Gazetei“ i-se scrie:

Din sursă absolut sigură vin a vă comunica următoarele amănunte importante asupra rezultatelor aproape de neerezut, la cari ajung trupele românești din Polonia rusească:

Intr'un tranșeu regimentul al 50-lea din Alba-Iulia ținuse focul 28 zile, zi douăzeci și opt de zile. Impăratul Wilhelm cercetând trupele dela front și dând peste regimentul acesta român nu voia să creadă la început faptul ce-i părea imposibil. Convingându-se apoi de adevărul crud, dar măreț chiar și în grozăvia lui, a ordonat numai decât să se achimbe regimentul cu unul altul din rezervele germane aflătoare acolo. Dar mare i-a fost uimirea când soldații români au cerut să fie trimiși din nou în tranșeele din linia primă.

Alt caz! Iarăși din luptele din Polonia.

Se dădu o luptă aprigă pentru cucerirea unui punct strategic de mare importanță. Trei regimente germane au făcut asalt, dar fură respinse cu mari pierderi, atunci statul major al corpului de asalt ținut un conziliu și întrebă pe comandantul de față, că cine să angajează de bunăvoie să

facă un nou asalt. *Comandantul unui regiment românesc se anunță.* Soldații români fac un asalt teribil și, în decurs de trei ciasuri, înălțimea fu cucerită!!

Comandantul trupelor esclamă frapat:

— Diese Rumänen sind schreckliche

Leute!!

Fără comentari!

Brutus.

Răsboiul european.

Budapesta, 30 Martie. (Oficial).

Pe frontul din Carpați, în ținutul situat spre sud și ost de Lupkov, ieri s'au dat din nou lupte înverșunate. Au pășit în ofenzivă trupe numeroase rusești. Lupta a durat până târziu noaptea. Am făcut inamicului imense pierderi și l-am respins pretutindeni.

Între Lupkow și pasul Uzsok asemenea s'au dat lupte îndârjite. Am constatat, că în atacurile date spre sud de Dwernik a luat parte și o trupă din divizia, care în zilele din urmă aparținea trupelor rusești de sub Przemysl.

În Galiția ostică la cursul Dni-strului și în Polonia rusească situația e neschimbată.

Berlin, 30 Martie. (Oficial).

Frontul apusean: S'au dat numai lupte de artilerie și tranșee.

Frontul ostic: În luptele date pentru ocuparea localității Tauroggen, după anunțările prințului prusiac Joachim, care a fost de față, glotașii din Prusia ostică s'au luptat strălucit și au făcut prizonieri 1000 ruși.

La Krosnopol rușii au avut pierderi imense (2000 morți). În luptele de acolo am făcut 3000 prizonieri,

FOIȚA.

Eminescu și Blajul.

— Eminescu în Blaj, amintiri de ale contemporanilor, culese de Dr. Elie Dăianu, Sibiu 1914. Prețul 1 cor. —

Părintele protopop dela Cluj Dr. Elie Dăianu, ne trimite o foarte interesantă broșură, în care se ocupă de vremea petrecută în Blaj de marele poet Eminescu, nefiind fixată până acum această dată în istoria literaturii noastre. Pe baza amintirilor prețioase, adunate dela contemporanii lui Eminescu, autorul fixează pe deplin vremea ce poetul a petrecut-o în Blaj: Eminescu a venit la Blaj prin Maiu—Iunie 1866, și a petrecut aici până în sfârșitul lui Septemvrie a aceluiaș an, când s'a depărtat, desgustat, că n'a putut să se înscrie ca student ordinar. (pag. 21).

Amintirile contemporanilor ni-l prezintă pe Eminescu într'o lumină foarte simpatică, ca pe un pribeag ce s'a străcorat printre elevii Blajului, foarte iubit de ei, foarte cetit și cu un nimb de poet tinăr, dar sărac și cam certat cu aspra disciplină a manualelor de școală.

Cu toate-că Iosif Vulcan afirmă, că Eminescu n'a trimis pentru „Familia“ nici o poezie din Blaj, autorul încearcă să ne convingă — cu oarecare probabilitate — că unele din versurile din tinerețe ale poetului au fost scrise în Blaj.

Ne dă apoi poezia (pag. 32), ce a scris-o poetul înainte de a pleca din Blaj, cu istoricul ei:

„Pentru ultima oră când a venit la mine — astfel scrie părintele Gregoriu Dragoșiu — l'am văzut plângând (va fi probabil în ziua când a încercat examenul de grecă, și nu i-a reușit. — Dr. D.). Ce a avut, ce n'a avut, nu știu, destul că în semn de recunoștință mi-a donat toată averea sa, care a constat din „Lehrbuch der Poetik für höhere Unterrichts-Anstalten, wie auch zum Privatgebrauche. von Dr. Friederich Beck, München, 1862“. Cufundat în cugete se pune la masă, apucă o peană și pe foaia albă din această carte scrie următoarele:

Spre suvenir fratelui Gregoriu Dragoșiu

M. g. Eminescu
din Ipotești.

Dacă vre-odată în lunga-ți cale,
Te-i simți, frate, nenorocit,
Pieptul în chinuri, inima 'n jale,
Viața-ți lacrimi o tristă vale

Ochiu-ți în plângeri de dor răpit;
Când fără soarte, fără de nume,
Te-ai vedea singur... desprețuit,
Un singur suflet nu-i avea 'n lume,
Luptând cu-a victiilor valuri în spume,
Un suflet care te-ar fi iubit;
Când fug amicii de lângă tine,
Când plângi de soarte-ți trist părăsit:
Gândește atunci și tu la mine,
Nici eu în lume n'o duc mai bine,
Și eu sunt, frate, nenorocit“.

Autorul a scris aceste foiletoane pentru „Tribuna“ din Sibiu în anul 1902. Gândul norocos de a le aduna la un loc, i-a venit cu prilejul întrunirii secțiilor literare-științifice ale „Asociațiunii“ din 1914, cu ocazia seratei ce a avut loc în Casa națională, la a 25-a aniversară dela moartea poetului. Serata avea menirea să sporească fondul pentru monumentul lui Eminescu, pe care „Asociațiunea“ va să-l ridice alături de acel al lui Gh. Barițiu.

Recomandăm, cu toată căldură această interesantă lucrare, a cărei profit trece în jumătate, în folosul monumentului Eminescu — și reținem *introducerea* justă pentru stabilirea raporturilor dintre Eminescu și Blajul.

Al.

7 mitraileze, 1 tun și mai multe trăsură cu muniție.

La cursul Skwa—Klimki, prin zădărnicierea unui atac rusesc, am făcut prizonieri 2 ofițeri și 600 ostași ruși. În jurul Olsnyi, pe țărmul stâng al Omulew-ului am respins două atacuri de noapte rusești.

Am zădărnicit încercările rușilor de a trece pe la cursul superior al râului Bzura.

Budapesta, 31 Martie. (Oficial).

Pe frontul din Beskizii de ost ziua de ieri a decurs în liniște. Pe zonele învecinate din ost luptele decurg.

Pe înălțimile situate spre nord de Cisna și spre nord-ost de Calnica am respins atacurile dușmanului repeșite și peste noapte.

Spre nord de pasul Uzsok asemenea au eșuat atacurile inamicului cu pierderi imense. Zădărniciind atacul de noapte al rușilor am făcut prizonieri 1900 ostași. Pe celelalte fronturi, afară de luptele de artilerie, n'au obvenit evenimente mai marcante. Până la începutul lunii Martie numărul prinsenerilor inimici este de 183 ofițeri, 39.242 ostași, iar prada de războiu este 68 mitraileze.

Berlin, 31 Martie. (Oficial).

Frontul apusean: Spre nord de Pont a Mousson, francezii au atacat spre ost de Regnieville asemenea și la Bois de Pretre, dar i-am respins cu pierderi însemnate pentru agresori. Lupta decurge numai într'un loc spre Vest de Bois De Pretre. Ieri

aviatori inimici au aruncat bombă asupra localităților belgiene Ghistelles, Brügge și Courtrai, miliției nu au făcut nici o stricăciune. Una dintre bombe a explodat lângă un spital, a omorât un belgian, iar altul a fost rănit.

Frontul ostic: Am curățit de inimici teritoriul rusesc situat spre nord de Memel.

Dușmanul bătut la Tauroggen s'a retras în direcția Strawolwill. În zilele din urmă am respins trupele rusești, cari înaintau asupra pozițiilor noastre din nordul pădurii Augustow.

În luptele date în regiunea păduroasă dela Augustow și ținutul mlăștinos de acolo, asemenea și spre nord-ost de Crasnopol, numărul prizonierilor s'a mai înmulțit cu 500 ostași.

Budapesta, 1 Aprilie. (Oficial).

În Beschizii de ost, în valea Laborța, dușmanul în decursul nopții a încercat mai multe atacuri pe cari le-am respins. Între Lupkow și pasul Uzsok se dau lupte pentru un număr mare de poziții. Pe frontul din Galiția sud-ostică, nu s'au întâmplat evenimente deosebite. În Polonia rusească la cursul râului Pilița și Lirovldr, dimineața au atacat trupe mari de acolo, dar i-am respins cu pierderi grele pentru inamic.

Pe frontul sudic (Sârbia) nu e schimbare. La bombardarea orașului deschis Orșova, întâmplată în 20 Martie, și noi am răspuns cu bombardarea Belgradului.

Berlin, 1 Aprilie. (Oficial).

Frontul apusean: Prin ocuparea unui punct mic de operațiuni de lângă Dixmuinden, aproape de maieriştea clăustrului Hœeck ocupată de belgieni, am făcut prizonieri 1 ofițer și 41 ostași belgieni. Ieri seara a încetat lupta dată spre nord de Pont a Mauson, lângă Bois de Pretre. Prin un loc îngust, francezii au pătruns în primele noastre tranșee, lupta decurge. Francezii au avut mari pierderi spre ost de Luneville unde s'au împreunat avangardele noastre. În Vogezi s'au dat lupte de artilerie.

Frontul ostic: În jur de Augustow situația e neschimbată. Încercarea rușilor de a trece pasul spre sud-ost de Skierniewice am zădărnicit-o. În decursul lunii Martie oastea germană de pe frontul ostic a făcut prizonieri 55.800 ruși și a capturat 9 tunuri și 61 mitraileze.

Diverse.

Hristos a înviat! Tuturor colaboratorilor, abonaților și prietinelor siarului nostru le dorim sărbători fericite.

Serviciile sacre la mănăstirea catedrală din Blaj, decurge și în anul acesta cu solemnitatea și pietatea anilor trecuți. În Joia mare, pe lângă ore s'a oficiat inseratul cu liturgia lui Vasile cel mare, pontificat de Exelența Sa Metropolitul Victor, care a sfințit și spălat apoi picioarele la 12 clerici. Seara s'au citit cele 12 evanghelii, prima din partea I. P. S. D. Metropolit, iar celelalte

Domnul Ioan Scurtu se ocupă, în Lipsca, de Eminescu și operele lui, cu gândul să dea Nemților și nouă un studiu amănunțit asupra celui mai mare poet al nostru. În scopul acesta a făcut un apel public, prin „Tribuna” și „Noua Revistă Română”, către toți cei ce știu ceva din viața poetului, să-i comunice, spre a fi cât mai complet și mai corect în studiul său. S'a adresat dl Scurtu și către mine, în special ca să cercetez și să-i comunic tot ce se poate ști despre petrecerea lui Eminescu în Blaj. Iată ce m'a îndemnat în primul rând să scriu aceste notițe. E vorba de a face un serviciu prietinesc, care se traduce ulterior în serviciu public, ca prinos studiului literaturii noastre naționale. Mai este încă ceva. Totdeauna am iubit pe Eminescu și am iubit Blajul. Și am resimțit iarăși în mod firesc o adevărată durere când Blajul printr'un foarte vrednic, și acum foarte regretat fiu al său — a criticat așa de aspru pe Eminescu. Nu vreau să zic, că așa fi luat în nume de rău bravului critic al lui Eminescu — Dr. Al. Grama — „cutezanța” de a critica pe Eminescu — cum au făcut-o unii la timpul său, și o mai fac unii și acum, o nu! Dr. Grama avea tot dreptul să critice direcțiunea filozofică pesimismul poeziilor lui Eminescu; ba — într'un înțeles oare-care — avea și datorința să o facă. Pentru-că observa între tinerii studenți, a căror educațiune îi era incredințată — devastarea aceea nenorocită ce o făcea

moda pesimismului lui Eminescu; devastarea în inimă a idealelor, a nădejzii, a credinței. În combaterea pesimismului Drul Grama a făcut ceea ce trebuia să facă: ceea ce a făcut și Vlahuță, în frumoasa sa poezie, și ceea ce au recunoscut în urmă toți bărbații serioși, competenți în materie, ai României.

A făcut însă o greșală și Drul Grama; a mers prea departe în pornirea sa contra pesimismului; a combătut toată poezia lui Eminescu, și a denegat poetului orice merit până și caracterul de poet. Esagerarea aceasta este ce mă durea pe mine și pe mulți alții cari știam aprecia și pe criticul Grama și pe poetul genial criticat. Aceasta era ceea ce turbura armonia dragostei noastre pentru Blaj și pentru Eminescu, care altfel așa de bine încăpea în sufletul nostru.

Pe lângă pornirea sa de bună credință și cu bun scop — scopul de a estirpa din inimile tinerimii cultul pesimismului — Drul Grama mai poate avea o scuză. Dacă și-a permis a merge în studiul său prea de departe, și a pușca astfel peste țintă. E faptul că cunoștea pe Eminescu, — cum îl cunoșteau toți pe atunci — numai din volumul de poezii publicate de dl Miorescu la 1883. Așa cum ni-se prezentă Eminescu acolo, era negreșit un mare poet, dar un poet filozofic, profesând niște principii sombre, întunecate, străine și de firea și de menirea poporului nostru. Și cu cât era mai admirabilă forma, în care se înfățișa aceasta întune-

coasă filosofie, cu atât apărea mai periculoasă pentru inimile tinere.

Eminescu dela 1889 nu ni-se înfățișa nici religios, cum eram obișnuiți să-i vedem pe poeții nostri mari, nici profesând cultul național, căci afară de „Doină” și Satira III, abia mai avea vr'un accent mai propriu românesc.

Astăzi însă cunoaștem pe Eminescu cu totul altfel. Eu-l său moral ni-se desfășură mai complet și cu mult mai simpatie tuturor. Frumozăle scrisori ale duei Riria și poeziile postume ne pun pe Eminescu într'o lumină cu totul nouă, și ni-l aduc cu mult mai aproape de inimă. Pare-că reînvie într'u adevăr înaintea ochilor nostri într'o figură luminoasă ideala, pare-că renaște o personalitate nouă, care pare a fi însăși personificarea sufletului românesc. E mai blând, mai liric, de cum îl știam, mai religios și mai naționalist, pe cum ni-l închipuiam.

Cunoșcând astfel pe Eminescu — cum astăzi îl cunoaștem — de sigur și Dr. Grama ar fi scris altfel despre el.

Dar nu apologia Drului Grama voiu să o fac eu aci — deși merită acest vrednic bărbat să fie apreciat după merit iar' nu insultat, cum îl mai insultă, și astăzi niște pigmei fanatici — ei voiu să mărturisesc cum că simt o îndoită plăcere a cerceta, și clarifica încât îmi stă în putință raporturile, ce Eminescu le-a avut cu Blajul.

Dr. E. Dăianu.

din partea membrilor capitalari și a clerului gremial. Serviciul înmormântării va avea loc Vineri seara și va fi pontificat atât precum și slujba învierii de I. P. S. D. Metropolit.

Ministrul președinte în Viena. Conte Ștefan Tisza, Marți dimineața, a sosit în Viena cu secretarul său Dr. Latinovits Endre. În Viena ministrul președinte a avut convorbiri mai lungi cu ministrul comun de externe baronul Burian. După amiază a fost primit de regele în audiență la castelul regal din Schönbrunn. A avut consiliu cu ministrul comun de finanțe Dr. Koerber Ernő, ministrul președinte din Austria baronul Stürgkh Károly și cu ministrul de război Krobatin. Cu ocaziunea audienței dela regele, ministrul președinte a înaintat regelui proiectul de reforme, cari vor fi discutate în parlament.

Transportul de bucate din România. După cum cetim în ziarul „M. K. L.” între direcțiunea căilor ferate române și cea maghiară s'a stabilit un acord, după care trenurile cu transport de bucate din România vor circula până în Brașov, unde transportul va fi așezat în vagoanele statului maghiar. Direcțiunea căilor ferate ungare se deobligă, că va speda vagoanele în decurs de trei zile după ce au fost descărcate. Așa după noul acord, vor fi expedate din România în Ungaria circa 150 vagoane cu bucate pe zi.

Un dar de Paști. Domnul Iunio Br. Hodoșiu, directorul băncii „Patria” din Blaj ne-a anunțat, că în ziua primă de Paști va binevoi a da amiaza pentru soldații răniți din spitalul „S. George”, cari sunt în număr de 76, precum și 35 litre de vin.

Pentru această faptă marinimoasă, direcțiunea spitalului, în numele răniților din acest spital, îi exprimă sincerile mulțumiri
Dr. Hâncu.

Amânarea cadourilor de Paști pentru ostași. Comanda militară a emis o ordinațiune, prin care, oficiilor de postă, li-se interzice primirea și spedarea coletelor destinate ostașilor de pe câmpul de luptă. Motivul pentru care s'a edat această ordinațiune este experiența dela Crăciun, când s'au spedit multe colete cu mâncare, cari din cauza comunicațiunii grele, s'au stricat până ce au sosit pe frontul de războiu. Ca recompensă pentru aceasta, comanda militară a decis, ca cetățenilor să li-se conceedă îndată după Paști spedarea coletelor, cari conțin obiecte pentru echipamentul de vară, albituri, țigărete. Coletele se pot trimite începând cu 12 Aprilie pentru următoarele poste de războiu: 6, 9, 11, 16, 20, 22, 25, 28, 34, 37, 39, 41, 43, 51, 54, 55, 56, 61, 64, 60, 76, 81, 83, 85, 101, 113, 116, 119, 121, 123, 125, 129, 133, 136, 141, 145, 151, 168, 170, 186, 187, 188, 202, 300, 301, 302, 303, 305, 307, 308, 310, 313, 314, 315, 316, 317, 318. Comanda militară va publica la timpul său, când se pot speda pachete și pentru celelalte poste de războiu.

Prezentarea voluntarilor s'a amânat. Voluntarii precum și candidații de voluntari cari sunt cetățeni maghiari — și sunt născuți în anii 1891, 1895 și 1896, cari au fost asentați în decursul războiului, dar nu au fost la serviciu de arme, făcând abatere dela dispozițiile de până acum, nu se vor prezenta la serviciul de arme în 15 Aprilie, ci deodată cu glotașii. Timpul când

au să se prezinte la serviciu de arme se va publica mai târziu.

Voluntarii, cari sunt cetățeni austriaci și își fac studiile la vreun gimnaziu din Ungaria și sunt împărțiți la trupe cari se completează din provinciile cari sunt reprezentate în consiliul imperial austriac, sunt dator să se prezinte la serviciu activ pe 15 Aprilie.

Apel. În spitalul »Sf. Gheorghe« sub direcția Dr. V. Hâncu din Blaj își gădesc astăzi îngrijirea peste 76 de soldați răniți întorși de pe câmpul de luptă, pentru cari direcțiunea spitalului, Vă roagă, ca să binevoiiți a nu vă uita cu ocaziunea sf. Sărbători ale Paștilor nici de acești eroi răniți aproape toți români.

Un învățător care-și împlinește chemarea de învățător și pe câmpul de luptă. Candidatul de învățător Ilie Urs absolvent al Institutului nostru pedagogic, acum voluntar în regimentul 21 de honvezi, trimite subsemnatului următoarea scrisoare vrednică de a fi dată publicității:

„On. Dle Profesor!

Au trecut 7 săptămâni, de când sunt pe câmpul de luptă și Dumnezeu mi-a ajutat de încă sunt în viață. Mult timp am fost în o pădure de brad; acolo nu am avut nici un lucru, decât mi-am căutat vre-o 5 oameni neștiutori de carte și le-am arătat literele, le-am explicat alfabetul și acum îmi mulțumesc și se bucură, că pot și ei ceti în cărțile de rugăciuni, pe cari le au la ei“...

Laudă se cuvine acestui brav învățător român, care își împlinește datoria lui de dascăl și pe câmpul de luptă.

Iuliu Maior, profesor.

Dr. Vasile Cerghizan, preot în Corpade contribuie 10 cor. fondului Orfanotrofiu în locul alcoolului, care nu s'a servit la înmormântarea socrului său, răposatul Macaveiu Groze, fost preot în Cooc.

Adunarea comitatului Cluj. La congregația comitatului Cluj, ținută în 29 Martie comisarul guvernial contele Bethlen Ödön a făcut interesante declarații privitor la alimentația publică. A spus, că de prezent dispune de făina de cucuruz în măsură suficientă ca alimentația populației să nu sufere. A cumpărat pe răspunderea proprie 80 vagoane crumpene pentru a fi puse la dispoziția publicului clujan. După ce însă a fost informat, că în districtul Bánf-Hunyad și în unele comune din munți se simte lipsa cartofilor a împărțit 21 vagoane în aceste sate.

Din cauza sfințelor sărbători nrul proximal ziarului nostru va apărea Sămbătă în 10 a l. c. la orele îndatinate.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abon. dela: Aiton pe 1914. — A. O. Someșdorhei pe 1915. — A. Iulia-Lipovani pe 1915 sem. 1-iu. — Hamba pe 1914. — Bărcut pe 1914 sem. 2-lea. — Giurgeu pe 1914 pătrarul ultim. — Coruieni pe 1/7 1913—1/7 1914. — Teuș pe 1915. — Buduș pe 1915 sem. 1-iu. — Zabrani pe 1915 pătrarul prim. — Ibașfalău pe 1914 pătrarul ultim. Nu e greșală. La dorință servim cu extras amănunțit. Da, de putem regula ceva și din trecut. — Drăgășke pe 1914. — Istrău pe 1/I 1909—1/9 1910. — Révkolostor pe 1/II 1913—31/12 1914. — Kissajó pe 1/5 1914—

A apărut:

Gavril Pop: *Explicarea Evangheliilor* din Duminecile de peste an, fascicolul I. 96 p. Blaj 1912, prețul 1 cor.

Venerabilul părinte-canonice Gavril Pop, fost pe vremuri profesor de studiul biblic, pe lângă alte studii prețioase din domeniul biblic și acela al literaturii clasice, ne dă o nouă lucrare de valoare, în care se paren-tează cu competență Evangheliile Duminecilor de peste an. Fascicolul I. cuprinde Evanghelia din Dumineca Paștilor (Ioan I. 1—17) până la Dumineca a douăsprezecea după Rusalii (Mateiu c. 19 v. 16—26).

E o lucrare foarte prețioasă pentru clerul nostru, putând-o utiliza cu folos, la interpretarea pentru popor, a sfințelor Evanghelii.

Fabulele lui Esop, de Gavril Pop, Blaj, 1914, prețul 50 fil.

O colecție de fabule ale vestitului Esop. se cetesc cu plăcere și-ar trebui răspândite în cercuri cât mai largi.

„În războiu“,

de

Alexandru Ciura,

un elegant volum, ce cuprinde 12 schițe din groaznicul războiu, ce decurge acuma.

De vânzare la Librăria semin. din Blaj Balázsfalva, precum și la toate librăriile din țară. —

Prețul 1 cor. + portu 10 fil.

„Cultura Creștină“ anul V. Nr. 6—7 (de Paști) din 1915, revista profesorilor de teologie din Blaj, cu următorul cuprins deosebit de bogat și de variat:

Dr. ALEXANDRU RUSU: Gânduri de sărbătoare. REDACȚIA: „Unire“ și naționalism (Discursul primatului bisericii maghiare Dr. Ioan Csernoch). Dr. IOAN COLTOR: Câteva cuvinte despre viața celibatară.

Dr. IOAN BĂLAN: Stabilirea limbei liturgice românești (Cărțile tipărite după edițiile prime ale lui Antim. III).

MARIU THEODORIAN-CARADA: Dumineca Ortodoxiei.

ZENOVIE PĂCLIȘANU: O carte de istorie ce ne privește (Recenziune).

Dr. ALEXANDRU CZIPLE: Notițe de actualitate. INSEMNĂRI: Note la vorbirea primatului din Strigon (Redacția); Catehetic (Senior); Restabilirea patriarhatului rusec (Dr. Ioan Coltor).

CRONICĂ: „Cătră iubiiții copii ai imperiului“ (r.); Dispoziția întregitoare a ministrului de culte privitor la limba de catehizare (ar.); † Cardinalul Antoniu Agliardi (ar.); O nouă preparandie română de fete (r.); Cum înțelege un episcop a fi la înălțimea chemării sale (ar.); Câteva date statistice (ar.); Moartea unui istoric maghiar (zp.); Sf. Scriptură pentru popor (ar.); Papa și internații războiului (ar.).

CĂRȚI ȘI REVISTE: Al. Ciura, În războiu (ar.); O floare din raiu sau Gema Galgani (ic.); Dr. Victor Bojor, Nădejdea noastră (ar.); Sf. Alfonso de Liguori — Ion Belu: Patimile și moartea Dnui N. Isus Hristos (ar.); „Magyar Kultura“ (zp.); Cărți intrate la redacție.

TELEFON.

Aviz.

Pregătesc tot soiul de ciorapi pentru dame, domni și copii. — Se primesc și reparaturi.

Prețuri moderate.

Atelierul în strada lungă Nr. 74.

Ecaterina König.

Hristos a înviat...

„Ziua învierii, să ne luminăm popoare:
Paștile Domnului, Paștile: că din moarte
la vieță și de pe pământ la cer...“
(Catav. cântar. I., din ziua de Paști).

Și iar tresaltă sufletul, căci astăzi sunt Paștile... ah, Paștile frumoase,
Măritul imn al morții și-al vieții plutind sub arcul boltii 'nălțător —
Tresaltă 'n piepturi inima și cântă și laudă 'nfrățită cu lumina,
Cu iarba de pe câmpuri, cu pădurea și murmurul de ape din izvor...

Se leagănă, ca giulgiuri de mătasă, mirositoare fumuri de cădelniți
Și dangăte de clopot fără număr se risipesc pe aripi largi de vânt —
Sunt Paștile... ah, Paștile frumoase! Văzduhul se cutremură de farmec
Și 'ncep domol să cânte par'că munții și arborii și sucii din pământ.

Voi cărduri de popoare răsvrătite opriti pe-o clipă viforul de patimi
Și'n pulberea cu sânge-amestecată lăsați să cadă brațul întrarmat,
Ori n'auziți pământul sub picioare și vuetul pădurilor afunde
Și zările și norii cum tresaltă și cântă 'ncet: Hristos a înviat!

Hristos a înviat! repetă munții, aprinsul joc al razelor de soare,
Nisipul cald pe stepele pustiei și valurile vinetelor mări —
Cu fruntea răzimată de fereastră ascult mărețul cor de glasuri multe
Ascult și mă 'nfrățesc și eu pe-o clipă cu sufletul frumoaselor cântări...

*

De ce tresar cu ochii umezi însă la ora asta prea de dimineată,
Și'n fața mea ce forme de fantomă s'apropie cu pas aerian?
— Ca'n jocul unor raze de lumină, o văd deodată limpede și 'ntreagă.
Cu arcu-i uriaș... și-acum de-odată se 'mprăstie sub cerul diafan
Și iar se 'nchiagă: Brațe lungi de cruce pierdută 'n valul norilor
[cu fruntea,

Cioplită 'n dungi cu dalta pe deantregul din luptători cu pieptul
[sângerat —

De chinuri gem, curg rănile păraie și viforu-i doboară peste olaltă
Și ei se 'nalță iarăș în columnă și de dureri se'n coardă și se sbat...

Din trupuri moi ciopli ră lemn de cruce și chiamă printre geamăte și
[chinuri

Să fie răstignit pe ea acela ce-i vrednic ca să fie răstignit —
S'aud departe glasuri tânguioase: sunt stoluri de muieri mironosițe,
Cum trec pe drum erump arar în plângerii de-un farmec dureros și
[negrăit....

*

...Și iar tresar privind spre bolta clară; din huetul vieții de pe strade
Vin risipiri de svonuri felurite pe dangăte de clopote, pe vânt
Și cresc și scad... și ca 'ntro scăpărare de fulger înțeleg cea vrut fantoma:
Ea nu-i decât o rază reflectată din drama ce se joacă pe pământ!

Dar azi, la noi, sub cerul primăverii sunt Paștile... ah, Paștile frumoase,
Mărta sărbătoare ce ne 'ndeamnă să ștergem ochii triști și 'nlăcrimați,
Să ridicăm privirile spre soare, cu patimile 'n inimi sugrumate
Să ne 'nfrățim cu cântecul naturii „și să ne zicem unii altor frați!“

Voi cărduri de popoare răsvrătite opriti pe-o clipă freamătul de arme
Și'n pulberea cu sânge-amestecată lăsați să cadă brațul întrarmat —
Voi mame și fecioare 'ndurerate cu părul despletit pân' la călcăie
Sunt Paștile frumoase, nu mai plângeți, nu plângeți căci: „Hristos a înviat!“

Budapesta

T. Murășanu.

Drum rodnic.

De I. Agârbiceanu.

Părintele Vasile eră gata să se culce, când cei doi dulăi începură să latre cu furie în curte, să se hârăe, să muște din poartă. Eră destul de târziu: până cinară lucrătorii, până dădă o raită prin șură, prin grajd, pe la jirezile cu fân, pe la cotețul în care gemeau de grași și stau să se înădușe patru porci, până dădă porunci slujilor, se făcură zece ceasuri. Prinsese chiag părintele Vasile de vreo zece ani în coace, averea lui creștea văzând cu ochii. De când a putut prăsi patru boi și-și putea munci singur eclegia întreagă, li pusese Dumnezeu mâna în cap. Dreaptă e vorba, că numai miia cea dintâiu e grea de câștigat. Cine-o câștigă, trece în galop mai departe, dar, adevărat, sunt mai mulți aceia, cari nu ajung niciodată la această întâe verigă din lanțul bogăției.

Părintele Vasile fusese dintre norocoșii a căror muncă aduce roade.

Eră deci ostenit, căci bogăția totdeauna-i împreună și cu multă osteneală, și așteptă cu plăcere să se deie hodinei, când auzi câinii lătrând.

Cunoscă, din hăpăitul lor, cunoscă numai decât, că latră la om, și că omul e afară la porțiță și nu cotează să între.

Popa deschise cu mânie ușa și strigă spre șopronul cu fân.

— Ian ieși și vezi cine-i, măi Ieroteiu, ori tu ești surd și n'auzi cum latră câinii? Surd nu eră Ieroteiu, sluga cel mai mare, dar ațipise, căci popa, dacă le dădea simbria bună, nu le-o dădea de-a geaba: le luă trei piei într'un an, vorba ceea. Las' că și școtea oameni harnici din ei, și ficiorii, cari slugiseră pe la popa erau slugile cu simbria cea mai mare din întreg satul.

În curând câinii se potoliră, Ieroteiu aduse înaintea popii pe-un om. Eră înorat afară, și după năduful de peste zi nu eră mirare, că fulgerăle brăzdau, din când în când, cerul. Chiar o furtună putea să se descarce, acum noaptea. La lumina unui fulger, popa cunoscă pe român.

— Ce-i Petre? Ce-i bade Petre? Ce veste așa târziu?

— Vestea rea, părinte. Moare Spiridon.

— Dar bine, dumniata n'ai știut, că azi pe la ogină m-au chemat la el de l-am cuminecat?

Popa puse întrebarea asta foarte supărat, că pentru nimica toată îl opresc dela hodină. El și-a făcut

datorința față de bolnav, ce mai vor cu el? Ce lipsă are să știe, că Spiridon moare? Dacă va vrea Dumnezeu va muri. Vezi bine, de bolnav eră bolnav foarte greu.

— Am știut părinte, cum să nu știu, dar chiar el m-a trimis. M-am dus la el să văd cum îi mai este, m-a chemat lângă pat și mi-a zis să te mai chem odată. Nu poate muri, până nu-l vei mai deslegă odată.

— Dar bine, Petre, eu nu înțeleg ce lipsă mai are de mine. Sunt cinci ceasuri numai decând l-am grijit.

Românul se apropie mai tare de popa și-i șopti:

— Are să-ți mai spună ceva, părinte. Nu s'a spovedit bine, s'a cuminecat cu nevrednicie, și de aceea nu poate muri. Mi-a spus mie: are el un păcat pe care nu l-a spovedit, credea că nu va muri. Dar acum moartea tot în jurul lui se învârte și simte răsuflarea de ghiată.

— Voiu veni dimineață, Petre; dimineață, bade Petre. Așa să-i spui zise părintele cu năcaz.

— Pentru numele lui Dumnezeu, începui Petru, nu-l lăsa părinte. Până dimineață nu moare, nu moare nici până mâne seară, că nu poate muri nedeslegat. Doar până dimineață inebunește de groază, că va muri cu păcatul pe suflet. Să-l vezi, că-i de speriat.

Pentru omul acesta, pentru sluga ce eră de față, părintele Vasile nu mai cuteză să se împotrivescă. Se putea, foarte ușor, ca până dimineață să moară Spiridon, și dela acești doi oameni, vorba se va lăți în satul întreg, că l-a chemat pe popa să-l deslege și n'a voit să meargă.

Și, de vestea asta, se temea mai mult decât de conștiința lui. Cât de pe partea conștiinței, popa Vasile eră de mult prietin bun cu ea: au trecut șapte ani decând nu se mai certau. O amuți cu fapte tot mai hotărâte, din an în an, așa încât biata de ea, nu mai cuteză să-și ridice capul, să-și facă glasul auzit.

Mai ales în cazul de față, el nici nu putea crede, că ar greși ceva dacă nu se va duce. Îl spovedise pe Spiridon. El, popa, e de vină, că bolnavul nu s'a spovedit cum se cade? De altfel nu putea să fie vreun păcat mare. Spiridon ăsta fusese un om de omenie toată viața. Dar, în preajma morții, oamenii văd toate lucrurile mărite. Las' că știe popa Vasile! Unii, în clipele din urmă, cred, c'au furat un corn de țară dacă, de pildă a furat un puiu de găină.

Însă pentru gura lumii, pentru că ținea la numele lui cel bun, își luă patrafirul și porni cu badea Petru.

Eră departe până la Spiridon, și-o jumătate de ceas trebuia până acolo. Și, cum eră întunec-păcură, și ulițele erau pline de bolovani aduși de păraele de munte, popa ajunsese foarte târziu la casa lui Spiridon.

Din curte să auziau geamătele celui ce se bătea cu moartea. Părintele însă stătù afară să răsuflă câteva minute, să-și șteargă nădușala și... să-și întărească puțin inima. Nu-i plăcea să vadă moartea în față, se îngrozea de bolnavii greu, și, lucru ciudat, frica asta i-se făcù în obicei cam de vreo șapte ani, decând conștiința lui i-se făcuse prietină. Poate și teama asta îl făcù să se codească atât, până s'a hotărît să vină la Spiridon.

Bolnavul eră într'adevăr groaznic de privit: o căpătină galbină, plină de sudoare — eră chel Spiridon, două puncte mici fosforescente căzute adânc în orbitele largi și învinețite, umerii obrazilor ascuțiți, făceau mai de grabă impresia, că pe perină se hodinește o tidvă, nu un cap de om.

Oftă ușurat când cunoscù pe popa.

Părintele Vasile rămase abia o minută în lăuntru. Ieși foarte nemulțumit, foarte mânios: îl chemase pentru nimica toată, uitase să-și spună un păcat ușor, pe care el, popa, îl face și de zece ori pe zi, și totuș se cuminecă în toată Dumineca și sărbătoarea, fără să simtă vreo muștrare de conștiință. Se cumineca știindu-și păcatele, nu uitându-le, cum a făcut bietul acesta de Spiridon. Dar așa-i dacă-i omul neînvățat, dacă n'a învățat niciodată o etică: face din țânțar armăsar.

Asă se gândia părintele mergând spre casă. Mergea singur, căci nu primise să-l însoțească badea Petru.

Un fulger vânat și lung, ca o pleasnă de foc peste tot cerul, luci deodată, și tunetul bubui undeva aproape. Părintele simți un fior de frig între spete și-și grăbi pașii. Dar, după al doilea fulger, la o cotitură de hudită, se opri speriat: înaintea lui, în întunec văzù tidva lui Spiridon, și în aceeaș clipă auzi limpede cuvintele ce i-le spusese bolnavul în casă:

— M-am cuminecat cu nevrednicie. Mare păcat, părinte.

De bunăseamă nu eră decât urmarea agitării ce-l stăpânea pe popa. Cel mult, poate în clipa aceea va fi murit Spiridon și i-se va fi mai arătat odată popii.

Însă, lucru ciudat, prin întunerecul de păcură, i-se mai arată încă la trei

cotituri de drum tidva aceea fixată în aer, ca o icoană de groază. Popa începù să alerge și, cum se grăbi să între pe porțiță, tidva i-se puse drept în drum, în crucea porțiței.

Deși eră convins, că numai în urma escitării nervoase de care tremurâ întreg, și care i-o adusesese privirea în fața morții, — vede tidva asta, părintele își făcù totuș cruce.

Se trânti îmbrăcat pe pat, și bine a făcut, că nu s'a mai ostenit cu desbrăcatul: toată noaptea avù friguri și nu putù închide un ochiu.

După noaptea asta părintele, o săptămână încheiată, n'a fost bun de nimica. Tândălea prin casă, tândălea prin grădină. Eră foarte palid și nu vorbea aproape nimic.

Sâmbătă prinse caii la căruță și se duse în satul vecin.

Popa Vlad când îl văzù bătù în palme și strigă:

— Bine te-ai mai potrivit vecine! O să mai tragem un chefl! Chiar acum mi-a sosit un butoiu: să vezi ce ulei!

Dar popa Vasile rămase tot trist cum venise:

— Nu mă simt bine, frate, am venit să mă spovedesc.

Nu se mai spovedise de șase ani.

Popa Vlad eră să se spargă de răs: n'a voit să-l creadă odată cu capul, îl cunoștea bine pe vecinul său. Se hotărî să-și iee patrafirul numai când văzù, că Vasile se urcă în căruță.

De-atunci părintele Vasile e iarăș vesel, dar adevărat, că i-s'a stricat prietinia cu conștiința. Acum îl muștră pe fiecare ceas. Dar lui îi place așa, îi place mai ales pentru că nu-i e mai frică să meargă la bolnavii grei, să vadă moartea în față.

M A M Ă !

— Ralles Camill. —

*Mamă, copilul ți-e bolnav:
Pe față-i rade floarea morții
Și'n răci sudori scaldată-i fruntea lui.*

*Și zile trec și nu-i voios,
Nu-i mai suride zina sorții
Se zbate noaptea 'n așternutul lui.*

*Nici el nu știe ce dureri
Îl pasc, de tot mai mult slăbește,
Și inima abia se zbate 'n el.*

*Îl doare azi, tot ca și ieri;
În pat sicriul și-l adrește
Și tot nu poate odihni în el.*

*Mamă! eu nu mai pot luptă...
Când noaptea vine 'ntunecată
Scoboară lin la așternutul meu,*

*Tu, care ai știut răbdă
Cu mâna-ți binecuvântată
Închide-mi ochii, ceice plâng mereu!*

Trad: Emil G. Măciariu.

Atitudinea lui Ioan Bob față de Supplex Libellus în dieta din Cluj *).

Care a fost în dietă atitudinea lui Bob față de Supplex Libellus Valachorum? Cunoașterea atitudinii singurului reprezentant al neamului nostru, care avea loc între staturile ardelene, este din multe puncte de vedere interesantă.

Față de mișcarea politică a anului 1790 și față de conducătorii ei vlădica unit al Blajului a dovedit, cum am văzut, o atitudine din cele mai rezervate. El, ca și tovarășul său neunit, s'a ținut strict de porunca primită dela guvernorul țării, care li-a interzis orice amestec în svârcolirile politice ale credincioșilor lor. Cu toate acestea avem dovezi sigure, că dânsul urmăria cu anumită simpatie dezvoltarea chestiunii românești, pe care avea mai târziu s'o reprezinte cu multă demnitate și cu puțin noroc. În Cluj a avut discuții, pe care e regretabil, că nu le cunoaștem mai deaproape, cu comisarul împărătesc bar. Rall asupra ei¹⁾, iar mai târziu s'a bucurat cunoscând textul lui Supplex Libellus, comunicat probabil de colegul său dela Oradea-mare, Ignatie Dărăbanț²⁾.

În memorabila ședință dela 21 Iunie 1791 a dietei ardelene Bob a avut față de Supplex Libellus o atitudine, pe care nime n-o poate aprobă, deși toți o pot în anumită măsură înțelege, dar care e totuși foarte de parte de aceea ce i-s'a atribuit. Simeon Bărnuțiu, în celebrul său discurs ținut în 2/14 Maiu 1848 în catedrala din Blaj »de pe un sugestu dinaintea altarului«, cum zice Alexandru Papiu Ilarian, spunea despre atitudinea lui Bob următoarele: »Pe Ioan Bob îl făcură (Ungurii) de se lăpădă de cauza națională, care o așternuse însuș în numele națiunii la dieta din 1791; aceasta rugăminte a Românilor din 1791 e cunoscută publicului fiindcă o tipări încă atunci Eder sasul cu note, însă proiectul dietei de-atunci, așternut maiestății la rugăminte Românilor, nu e cunoscut până acum: în acest proiect de lege zice dieta, că episcopul I. Bob a așternut două petițiuni, una pentru toată națiunea română alta pentru clerul unit (ce? doară clerul unit nu este parte a națiunii române, ca să fie necesară petițiune separată pentru el?); dieta se apucă în preambulul proiectului a demonstra, că Românii de astăzi nu sunt strănepoții

Romanilor vechi, afară de cei din Hunedoara, iar în proiect zice, că petițiunea aceasta nu cuprinde dorințele națiunii române ci »est foetus tantum quorundam inquietorum ingeniorum, id quod ipse, Illustrissimus Dominus Episcopus Fogarasiensis Ioannes Bob in medio statuum constitutus confessus est« adecă, cumcă petițiunea națiunii ar fi numai născocitura unor capete neastâmpărate... cine-ar fi crezut, că episcopul Bob va compromite cauza, vieața și onoarea unei națiuni întregi cu o declarațiune ca aceasta¹⁾!« A. Papiu Ilarian scrie în vol. I. al *Istoriei Românilor din Dacia superioară* (ed II Viena 1852 p. 86), că »ungurii parte lingușiră, parte speriară pe episcopul Bob într'atâta, cât acesta... declară în mijlocul dietei, că petițiunea dată în numele Românilor e făcută numai de niște turburători: »foetus quorundam inquietorum ingeniorum«.

Afirmația aceasta alui Bărnuțiu și A. Papiu Ilarian despre atitudinea lui Bob este, cum se va vedea îndată neexactă. După cetirea petiției baronul Wesselenyi, văzând, că aceea a fost înaintată împăratului și în numele clerului s'a adresat episcopului Bob întrebându-l, dacă e adevărat, că aceea a fost aprobată din partea clerului român. Bob a răspuns, că e adevărat, dar că stilul ei i-se pare întrucâtva schimbat și că, după cât știe dânsul, connaționalii săi nu cer declararea Românilor de a patra națiune a Ardealului, ci dorința lor este, să fie împărtașiți de libertățile și drepturile națiunii în mijlocul căreia locuiesc. Așa ne povestește faptul ziarul deputaților sași din Mediaș³⁾. Raportul trimis împăratului și citat mai sus spune, că Bob fiind întrebat, dacă are cunoștință despre petiția Românilor, a răspuns fără nici o iritație, însă cu constanța bărbătească (ohne Gemütsbewegung jedoch mit einer männlichen Standhaftigkeit), că nu dânsul e autorul, dar a avut cunoștință despre compunerea ei⁴⁾. Protocolul oficios al dietei zice: văzând staturile, că aceea (petiția) e scrisă și în numele clerului, au aflat de lipsă a se informa dela episcopul român unit, că oare petiția a fost pregătită și înaintată cu știrea dânsului; acesta a și declarat, că în ce privește petiția, s'a învoit ca Românii fără a formă a patra națiune a Ardealului, să fie împărtașiți de drepturi și libertăți egale cu acele ale

națiunilor în mijlocul cărora locuiesc; dar, că în ce privește stilul, în petiție sunt multe părți, pe cari nu le-a aprobat⁵⁾. Acelaș lucru îl spun și staturile în »opinia« lor trimisă împăratului în care își espun părerile privitor la postulatele din Supplex Libellus⁶⁾.

Citatul latinesc, reprodus de Bărnuțiu în memorabilul său discurs, este luat, greșit, din textul »opinie« originale a dietei, care e scrisă într'un stil vehement și e plină de cele mai grave acuze la adresa Românilor și care, poate, tocmai din motivul acesta nici nu a fost înaintată Curții împărătești. Însă nici în aceasta nu se află nimic, ce ar putea îndreptăți afirmația lui Bărnuțiu. Propoziția reprodusă greșit de Bărnuțiu, e următoarea:

»Augustissime imperator! Coram paterno Maestatis Vestrae conspectu filiali cum fiducia detegere sustinemus ejusmodi supplices libellos uti primus est, foetum inquietorum solum quorundam hominum esse, quod prudentiores Valachi in id haud consenserint, et nihil de illis sciverint, patet ex contextu precum, ipseque Reverendissimus Episcopus Graeco-catholicus in publica nostra sessione semet declaravit, non ea fuisse Valachorum vota ut quartam constituent nationem, verum ut in gremio cujusvis nationis degentes secundum conditiones suas aequali cum reliquis prerogativa gaudeant⁷⁾».

Din șirele reproduse se vede clar ce-a zis Ioan Bob. Dânsul n-a zis că Supplex Libellus e fătul câtorva spirite neastâmpărate — asta o zice dieta — ci, că Românii nu cer să fie declarați de a patra națiune a Ardealului ci numai să se bucure conform statului lor de privilegiile și drepturile acelei națiuni în mijlocul căreia trăiesc.

Atitudinea lui Bob a fost, cu toate acestea, necorectă și condamnabilă. Dânsul a spus atunci un mare neadevăr afirmând, că Românii nu doresc ridicarea națiunii lor în șirul națiunilor »recepte«, pentru că tocmai postulatul acesta forma esența programului politic românesc. Pentru realizarea acestui postulat a luptat cu statornicie de mucenic și cu un eroism antic, marele său antecesor, Klein, căruia îi sămănă atât de puțin; el formează punctul principal din memorialul trimis la 1748

¹⁾ Protocolul dietei p. 483. »A ki is jelentette hogy a mi magát a kérést illeti, abban megegyezett, hogy mind a nemesi mind a városi és más rendeken lévőek a más három nemzetbéli rendeknek, kiknek kebelében laknak egyenlő jussaival elhessenek, de a könyörgő levél kitétele módjában (stylussában) sok volna olyan, a miben maga meg nem egyezett«.

²⁾ Ibidem p. 648 și Adnecele protocoilului pag. 10.

³⁾ Odnex Nr. XXVIII.

* Fragment dintr'o lucrare privitoare la epoca lui Supplex Libellus Valachorum.

¹⁾ Adnex Nr. XVII.

²⁾ Adnex Nr. XX.

¹⁾ A. Papiu Ilarian, *Istoria Românilor din Dacia superioară* II, Viena 1852 p. 359—60.

²⁾ Zieglaueer o. cit. p. 537.

³⁾ Copia documentelor cumpărate de Frații de Mocsonyi și Mitropoliiul Șuluțiu p. 9—10.

de preoțimea unită adunată la Sibiu, împărătesei Maria Teresia și el e cum am văzut și miezul petiției iscălite de Petru Maior și Ioan Para și de oficerii celor două regimente românești de graniță. De altfel declararea Românilor uniți de a patra națiune a Ardealului a promis-o și împăratul Leopold I. în diploma sa din 19 Martie 1701. Ioan Bob a fost, poate îndemnat să spună neadevărul acesta, de amin-tirea scenelor viforoase din dieta ardeleană de pe timpul lui Inocențiu Micu Klein, când bietul vlădică român

eră să fie aruncat pe fereastră din sala de ședințe, sau poate se va fi gândit, că punându-se pe-un punct de vedere oportunist și acomodându-se vederilor celor de sus, va putea exoperă vreo concesiune pentru clerul său, în numele căruia tocmai trimisese o petiție la Curtea din Viena. Oricare ar fi cauza atitudinii lui Bob, neadevărul tot neadevăr rămâne.

Zenovie Păclișanu.

Îndurerat apostol...

De Ovidiu Hulea.

... Și'n potopul de lumină, ce venea din sări cu soare
Murmură Ardealu — bietu' — cântec sfânt de sărbătoare...

Lacrimile ncremenite în priviri, simbiau și ele
— Toată sестrea preamărită, ce-o aveam din sile grele. —

... Și de-atâta fericire soarele plângea pe horă
Suliți de-aur, plângea luna, mângăiată ca o soră.

Și Părintele sărmanu — un profet cu dreaptă mână
Cere binecuvântare peste Inima română...

Veac de veac de pomenire să rămână la nepoți
Că ntr'o zi de Înviere sărutându-ne pe toți.

Zorii zilei de Înviere... ne-au găsit îmbrățișați
Și c'a plâns la întâlnire o inimă din doi frați!...

Surd plângea afară vântul psalmi de jale și durere...
... S'a trezit bietul Părinte... și-a plecat la Înviere...

Câte lacrimi se vărsară la cernita Înviere!
— Toată sестrea tuturor celor fără mângăiere. —

A înviat!...

— Dialog de Petru Herczegh. —

Persoane: Iosif din Arimatia.
Nefali, amicul lui Iosif.

O chilie în locuința lui Iosif din Arimatia în grădina lui, unde era s. mormânt, cu o fereastă spre s. mormânt.

Iosif (singur). Sfârșitu-s'a!... Invins-a fărădelegea... El nu mai este... Invălit în giulgiuri, așezat între mirezme odihnește în mormântul nou săpat în piatră... A murit... Barem câtă nădejde legam de el!... Cu mintea lui cea mare, cu vieța lui cea sfântă, cu minunile făcute de el, cu puterea lui cugetam, ca n'o să fie putere omenească, care să-l subjuge!... Și iată-l fără putere, fără suflare, ca și oricare dintre noi... Barem a fost mai mult!... De câteori ședeam lângă el, ascultând înțelepciunea, care curgea de pe buzele lui... Ideile lui nouă, erau mai frumoase, mai sublimе decât ale noastre... Ar fi fost în stare să strămute stările de azi... Dar cu cuvintele lui de pe cruce: »Săvârșitu-s'a!« s'au finit toate... E acolo în mormântul acela. O peatră mare e pusă pe ușa mormântului. Arhieriei și cărturarii

au sigilat mormântul și au pus străji lângă el. Se tem și acum de el... de el, care le zbiciuia păcatele lor... (se aud pași afară)... Dar cine vine?! (Nefali intră)... Tu ești Nefali? Cum de vii așa târziu la mine? E noapte!...

Nefali. Știi bine, că sunt mai mare peste servitorii arhierelui... Din porunca mai nouă au pus străji lângă mormântul acestuia și eu am venit să-i supraveghez...

Iosif. Dar ce străji trebuiesc aci? Un mort nu poate face nici un rău!...

Nefali. Dar știi ce a zis, că peste 3 zile va învia din morți...

Iosif. Și voi vă temeți de asta? Câte v'a spus și voi nu le-ați luat în samă. Ura v'a condus, ca să-l nimiciti și acum, când e fără suflare vă sperieți? Puneți străji lângă el, ca și cum ar avea puterea de până acum!...

Nefali. Nu ne temem de puterea lui... Când am mers să-l prindem în grădina Getsemani, ne-am temut de el, căci eră între învățăceii lui. Ne temeam că va fi greu să-l prindem, dar așa se vede, că i-a perit puterea. Il prindem; il purtăm dela Ana la Caiafa; il judecăm la moarte; il ducem la Pilat și el nu mai avea

putere. Pe cruce e restignit și el, în loc să reziste, chiamă pe Ilie întru ajutor... iar acum e mort în mormânt...

Iosif. Și voi totuși vă temeți de el?!

Nefali. Nu de el, ci de învățăceii lui. Il pot fură, il pot ascunde și vor zice, că a înviat... Și atunci ce va fi?... Poporul, care și până acum îl cinstea, îl ține de sfânt, va crede, și atunci toată truda noastră va fi zădarnică... Răul de pe urmă va fi mai mare, decât cel dintâiu...

Iosif. De aceea vă temeți? Unde sunt învățăceii lui cei harnici? Vă temeți, de aceea, cari, când l-ați prins, au fugit? Oare venit-a barem unul să pună o vorbă pentru el, când l-ați judecat? Departe, printre poporul, care strigă: »Răstignește-l« priveau cu frică la cele ce se întâmplau cu el.

Nefali. Ei bine!... Dacă n'au cutezat se facă nimica pe față, vor face în ascuns...

Iosif. În ascuns?... Cine?... Ei pescarii?... Ce speranță pot avea, că vor răsvrăti poporul, dacă nu au făcut-o, când eră el cu ei?... El care a dat vedere orbului din naștere, care a vindecat pe slăbănogul, care a înviat pe fata lui Jair, care umblă vindecând toată boala și toată neputința dintre popor. Dacă voiă putea răsturnă toată puterea voastră. Cu un cuvânt vă putea nimici pe pe voi cu arhieriei, cărturarii și fariseii voștri.

Nefali. Nu-i vorbă, o putea face!... Am fost de față, când a intrat în Ierusalim, când poporul îi strigă »Osana!«... Eram și eu de față și odată cugetam, că a sosit timpul nostru... Jugul Romanilor e greu și ori cine ar veni să ne scape de el, eu aș fi primul, care i-aș stă întru ajutor. Dar el nu avea darul, ca să fie însuflețirea în oameni... că acel popor, care mai înainte îi strigă: Osana! tot acela, când l-a văzut prins, tras la judecată, strigă: Răstignește-l!

Iosif. Dar cât a trebuit să lucrați voi, până ați ajuns aci!... Eram și eu pe acolo și am văzut fariseii și cărturarii cum îndemneau poporul, ca să-i ceara moartea și totuș a mers cu greu. Pilat, care până aci întărea fără șovăire judecata voastră de moarte, acum ezită. A observat el, că nu e făcător de ele, că nu e răsvrățitor, ci e om bun, blând, poate și-a adus aminte, că e mai mult decât om...

Nefali. (ride). Mai mult decât om?!... O, Iosife, cum poți zice asta? Doară crezi și tu în blasfemiile lui, când a zis, că e fiul lui Dumnezeu, Messia cel promis!...

Iosif. Nu știu ce cred, dar dacă îmi aduc aminte de învățăturile, de faptele lui, stau pe cugete...

Nefali. Nu stă nimic pe cugete. Fiul lui D-zeu, Messia, cel promis nu se va naște în casa unui lemnar sărac. El, Messia, e menit să ridice mărirea Sionului pângărit de Romanii păgâni. O să ne conducă la lupte mari și glorioase, să subjuge țeri și împărății, să ridice pe Israil domn peste toate limbile... Până când acest Isus, fiul lemnarului, eră un visător. El, în loc să ne cucerească pe noi, cari i-am fi fost întru ajutor, vorbea în contra noastră, ne numia pui de năpărcă. În loc să vestească mărirea lui Israil prezicea pustiirea Ierusalimului...

Iosif. Dar nu poți zice că învățăturile lui n'ar fi fost sublimе...

Nefali. Învățăturile lui sublimе?!... O, Iosife, nu zice de aceste!... Ce sublimi-

tate poate fi în aceia, ca să iubești pe inamicul tău, ca se iubești pe deaproapele tău, ca pe tine însuși, să abziți de bunurile lumii, să-ți împarți averea ta săracilor? Cine ar face aceste n'ar face un lucru sublim, ci toți l-ar râde, ca pe unul care n'are minte.

Isif: N'ai dreptate! Știi tu foarte bine, că mult mai mare nobleță de inimă și de abnegare se recere ca să nu ne răsbunăm, când am pute-o face, ca să iubim pe toți oamenii fără deosebire; să nu ne legăm cu trup cu suflet de bunurile lumii acesteia, cari printr'o eventualitate ne lasă, căci furii le sapă și le fură, rugina și moliile le mănâncă, ci se ne adunăm comoară în cer, unde va rămâne în veci... Eu am fost cu el de multeori... Am ascultat învățăturile lui și filozofia lui m'a frapat. Ideile cari le aveă, principiile cari le propagă, erau ceva cu totul nou. De trăia el, ar fi răsturnat toată filozofia de acum, ar fi întemeiat o școală, o societate puternică, care ar fi fost în stare să reziste la orice putere lumească. Izrailul astăzi subjugat ar fi putut învinge prin el și cu el toate limbile. Nimbul lui ar fi lucit dela un capăt până la altul al lumii și numele lui ar fi fost preamărit de toți...

Neftali: Dar de ce a petrecut între săraci, vameși și mișei? De ce n'a venit între noi, ca să-și câștige aderenți? N'a făcut-o ci s'a lăsat prins, bătut, batjocorit, judecat la moarte și în urmă moare pe lemnul crucii, ca un făcător de rele... Unde-i el să-mi spună și mie ideile acele? E în mormânt. Zace cum vom zăce cu toți și cu el au murit și ideile lui!...

Isif: N'au murit cu el, căci cu moartea lui a vorbit mai mult decât cugetă. Ce tumult, ce batjocuri se auzeau pe lângă crucea lui, până când deodată s'a făcut întunecime mare. Pământul s'a cutremurat, catapeteasma bisericii s'a rupt în două de sus până jos, stâncile sau despicate, mormintele s'au deschis și mulți morți au înviat. Putea-i vedeă frica și spaima imprimată pe fața tuturor... A înghețat pe buze batjocura, capetele se aplecau în jos și atunci ca și un echou al gândului tuturor se aude glasul sutașului de lângă cruce: »Cu adevărat fiul lui Dumnezeu a fost acesta!«

Neftali: Fiul lui Dumnezeu?... Nu se poate!... Fiul lui Dumnezeu nu moarte astfel pe cruce!...

Isif: Tunetul mare, frica ce ai văzut-o pe fața tuturor, jelea naturii o dovedesc asta. Și în urmă vină și privește la mormânt. (Îl trage la fereastă.) Vezi mormântul nou săpat în piatră. Vezi sigilul de pe mormânt, ca semn, că în el zace o comoară mare? Păzitorii, cari voi i-ați pus lângă mormânt e o cinste, ce abia se dă împăraților!...

Neftali: O să fie!... Dar dacă e așa cum zici tu, scoale-să acum din morți!... Ridice steagul rupt de noi din mâinile lui! Prin puterea lui strângă-ne pe toți la olaltă! Conducă-ne la victorii. Ridice neamul lui Izrail!... Fie el Messia cel promis!...

Isif: Ian privește!... (mirat îl prinde de mână) Ce se vede acolo! (Arată spre mormânt.) Un înger se scoboară din cer... Răstoarnă piatra de pe ușa mormântului!... Păzitorii cad la pământ... Și iată-l... iată-l... El!... a înviat din morți!... Steagul învingerii îi este în mână! (cade în genunchi).

Neftali: (cade în genunchi cu mâinile întinse). O Messia!... Messia!... (Lumina mare se revarsă prin fereastă în cameră și de odată apare Hristos înaintea lor).

Hristos: Pace vouă!... Cutezați! eu am învins lumea! Precum m'a trimis pe Tatăl și eu voi trimit pe învățăceii mei, ca să predice Evanghelia la toată zidirea. Le voiu dă putere, ca să calce peste șerpi și peste scorpii și nimic să nu le strice lor. Voiu trimit pe Spiritul sfânt ca să-i întărească; le voiu dă putere, căreia nu-i vor putea stă împotriva. Vor lucra, vor munci, vor lupta până va fi numai o turmă și un păstor și atunci se va începe împărăția mea, care nu va aveă capăt!... Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece!...

(Cortina.)

Crucea — nebunie celor peritori!

Au fost mulți bărbați, cari în strădaniile spre cultură și religione au venit cu idei și învățături relativ nouă, dar nici unul n'a avut parte de ură mai puternică, mai intenzivă, mai complexă, decât Domnul Hristos și învățătura nouă adusă de El. Din leagăn a fost urgisit și gonit, toată viața lui a fost o continuă perzecutare răbdată din partea acelor pentru cari s'au intrupat și a fost gata să moară... L'au răstignit, l'au pironit de lemnul rușinei, de Cruce, și râdeau vrășmașii, râdeau increzuți, că l-au făcut să amuțească: nu luau seamă în moartea Lui sublimitatea și puterea nemăsurată și neajunsă până atunci... I-au pecetluit mormântul și cu sulii L-au păzit, ca strălucirea armelor să întunece mărirea Lui; râdeau triumfători și-și frecau mâinile de bucurie, ca după o ispravă bună...

Dar adevărul nu se poate ascunde, nu se poate îneca, nici pecetlui: Domnul a înviat strălucitor și biruitor, vărsând frică și spaimă în ceice triumfau și încredere în cei oropsiți!

Semnul Crucii — eră nebunie în ochii puternicilor zilei; eră nebunie a iubi pe unul răstignit, în ochii celor sufletește orbi. În veacurile dintăiu încearcă să abată pe creștini dela nebunia Crucii prin mijloace prea drastice, prin chinuri, prin moarte și groază... Dar Crucea, lemnul rușinei a triumfat, umiliința a fost ridicată sus, și ea stăpânește inimile și lumea; strălucește pe Biserici, în case, pe drumuri, pe coroane și stă ca o armă nebiruită de orice atac, și cucerește tot mai mult și mai mult lumea.

Eră nebunie celor peritori, — și armă de biruință, putere nouă, pentru credincioși și cuvântul ei neputând fi înecat, a cutremurat cu uimire sufletele.

Și goana sălbatică n'a încetat!...

Vin vrășmașii din lăuntru ai Crucii, vin fiii rătăciți din sau prin ambiție ori nepricepere, cari prin hulă, prin batjocuri, prin învățături contrare și prin arma presionării ambițiilor celor »slabi de înger« încearcă să răstoarne Crucea depe pedestalul ei înalt și curcitor, depe care stăpâneă peste mări și țări, s'o tragă în noroiul nepăsării și a necinstei, împreună cu Acela, care a ridicat-o de semnul mântuirii pentru credincioși, din semnul rușinei și a nebuniei ce eră până atunci! Au încercat toate mijloacele; au ascuns-o în pământ, au batjocorit-o, au atăcat-o în fel și chip cu arme spirituale, și Crucea iarăș a învins, și vrășmașii au fost rușinați.

Au venit apoi alții, în numele științei, a productului minunat al minții cercetătoare și au vrut s'o sfarme, s'o nimicească pe deplin... Au ridiculizat-o, au vrut s'o arete din nou ce nebunie nepotrivită cu mintea și știința omenească, au călcat-o în picioare, au răsturnat-o depe altarele Domnului, punând în locu-i femei rătăcite, au omorât în mii de suflete credința, dragostea și nădejdea față de ea și față de Acela, al cărui semn este...

De multeori au pecetluit pretinsul mormânt al credinței în Cel răstignit, de multeori au zimbit îndestuliți, ca niște noi farisei, păzind cu armele strălucitoare a frazelor și a cuvintelor, când »litera ucide«, când litera ucidea cinstirea Crucii... Dar adevărul nu cunoaște rezistență. El rupe pecetii cât de mari ai noilor farisei, împrăștie cu strălucirea lui pe paznicii neadormiți și învie după câtăva vreme, căci adevărul veșnic și nebiruit este! Ceice ne spuneau, că Crucea-i nebunie, au fost ascultați cu gurile căscate — căci îndrăzneala e uimitoare și ascultată, — au fost admirați într'o vreme, apoi — uitați! Crucea însă, Crucea nu piere, nu poate peri, căci e semnul Celui veșnic!

Dar n'a încetat goana împotriva ei. Astăzi nepăsarea dureroasă din inimile creștinilor falși, păcatele și fărădelegile grele, cari cuprind lumea întreagă ca înainte de ivirea Crucii ca semn de triumf, — viața legată de tina vieții pământeste, aripile căreia sunt îngreunate de plumbii poftelor și nu lasă pe oameni să se înalțe sus din mocirla nepăsării ori a necredinței și a păcatelor către Dumnezeu, care a murit pentru noi, — astăzi aceste rele cumplite încearcă să îngroape credința lui Isus, să sfarme semnul ei, s'o îngroape în mormânt nou și s'o păzească bine! Dar Domnul a zis:

»Nu vă temeți, că eu am învins lumea. Crucea, care iar este nebunie în ochii multora chiar dintre creștini, Crucea iar va învinge, iar va străluci, curățind și înălțând sufletele. Ea va fi iar semnul iubit și cinstit pentru cei cuminți, iar pentru cei peritori nebunie; va veni vremea când la umbra ei vor fi judecați toți cei săpau mormântul, în pământ sau în suflete, și vor fi rușinați!

Deci la s. Cruce! Aici vom învăța dragostea neînchipuit de mare al Măestrului răstignit și înviat; aici vom învăța adevărul curat; din ea va străluci lumina, care va călăuzi faptele vieții noastre spre ținta dorită. Crucea este și va fi întărirea noastră în năcazuri, mângâierea în restrițe, speranța învierii și al biruinței triumfătoare, care n'o va putea întuneca nici o sfortare farisească!

Crucea ne-a răscumpărat mai de mult, Crucea ne va sprijini și ajuta, tot ea ne va mântui la sfârșit.

Se strige acum ceice țin Crucea de nebunie, strige în gură mare tot ce le-o plăcea, căci glasul acesta va fi înecat prin Celace a zis: »Nu vă temeți, Eu am învins lumea!«

Preotul George M. Pleancu.

Femeile în instrucția publică.

— Cu prilegul înființării școlii normale (preparandiei) de fete din Gherla. —

Din Gherla, de unde suntem obișnuiți să auzim de o vreme încoace tot lucruri bune (mă gândesc la edificările mărețe ce se fac acolo, precum și la fundațiunea princiară a D-lui Dr. Teodor Mihali), ne mai vine o veste bună, care trebuie să înveselească orice inimă românească și anume, că începând cu anul școlar viitor (1915—16) se va deschide o nouă școală normală de fete cu caracter gr. cat. și cu limbă de propunere românească, în care însă vor fi admise, cași în toate școlile celelalte, și eleve gr. ort. Hotărîrea consistoriului din Gherla a întărit-o și ministrul de culte sub numărul 5175—1915, asigurând totodată noului institut de cultură românească ajutorul de stat trebuincios.

O faptă aceasta, care, împreună cu cealaltă împlinită deja (înțeleg școala normală de fete din Lugoj, deschisă în anul școlar curent) scoate tot mai mult la iveală importanta chestiune a intrării femeilor în instrucția noastră publică.

De acea credem, că nu va fi nepotrivit să arătăm din privilegiul acesta câteva din marile foloase, pe cari neamul nostru este îndreptățit să le aștepte dela aceste institute de cultură.

Mai întâiu sperăm că va înceta prin intrarea femeilor în instrucția

noastră publică lipsa de învățători. Se știe doar, ce mare lipsă au dus și până acum toate diezele noastre de învățători. Lipsa aceasta va fi și mai mare după războiu. Și ceea ce a fost și mai trist până acuma: nu aveam de unde suplini acestea arzătoare lipse. Nu aveam dascălițe, fiindcă nu aveam școli normale pentru pregătirea lor. Acum însă vor dispărea cel puțin în parte, aceste neajunsuri. — Fetele noastre încă socotim, că vor înțelege situația excepțională, în care vor ajunge, și au ajuns deja, după războiu, și nu vor rămânea ca niște „petri în casa“ părinților, ci vor căuta să-și asigure ele înseși o existență cinstită pe cariera aceasta dascălească, precum și pe alte cariere, cari se vor deschide cu siguranță tot mai mult și pentru ele. Prin pășirea aceasta a lor pe cariera dascălească în deosebi pot să aducă jertfa cea mai plăcută și mai folositoare pe altarul neamului.

Aceasta jertfă trebuie apretiată după vrednicie. În unele privințe ea este superioară jertfei aduse de învățătorii noștri. Și iată pentru ce!

Femeia preste tot e mai bun pedagog, decât bărbatul. Nu înzădar se zice, că cel dintâi și cel mai bun pedagog din lume este mama. Hettinger, pare-mi-se, scrie într'un loc, că dacă copiii ar trebui să învețe a vorbi dela tata, n'ar învăța niciodată. Norocul lor e, că ei învață a vorbi dela mamă. Băiatul nu numai până e mic, ci și după aceea mai mult stă sub îngrijirea și povățuirea mamei. Tata nu prea e pe acasă. E dus la lucru, ori e în slujbă, cine știe unde. Dar mama e aproape, totdeauna acasă. Ocupațiile ei o leagă de casă. Ea e aproape totdeauna cu copiii. De aceea și copiii, de regulă, mai mult își iubesc mamele. Tata îi îmbucură și se bucură de ei numai seara, când vine acasă ori în alte puține clipe de răgaz ce le are, pe când mama este ajutorul și bucuria lor de fiecare ceas și de fiecare clipă. Că bine le cade, deci, copiilașilor când merg la școală, să știe, că acolo îi așteaptă nu „domnul învățător“ cel aspru, care bate rău pe băieții cei neascultători — spaima tuturor copiilor — ci o ființă bună și blândă, care le va vorbi și se va purta cu ei cași mama lor de acasă: *dumnișoara dascăliță*.

Se știe apoi, ce timizi, ce stângaci, ce neajutorați sunt copiii de școală la început. Cât trebuie să se chinuiască de multe-ori bietul dascăl, până ce-l face pe câte unul să-și deschidă gura și să rostească un cuvânt înaintea tuturora. Ei bine, toate acestea greutăți ale începutului mai ușor le va delătura dascălița, fiindcă ea, ca femeie, se pricepe mai bine la tratamentul copiilor îi știe lua cu frumosul „cu șoșele și momele“ vorba aceea, și-i poate face mai ușor să vorbească și să se obișnuiască cu viața de școlar.

Ea poate are știință mai puțină, decât un bărbat, dar prin felul ei de gândire și de vorbire mai concret, mai intuitiv și mai comunicativ, ca al bărbaților, mai ușor se va putea coborî la mintea și inima copiilor, mai ușor îi va lumina și îndrepta, mai ușor îi va și încuraja în micile lor încercări școlarești, decât învățătorul. Dascălița este doară numai inimă. Ea e femeie. Iar femeia și când cugetă, cugetă cu inima, cum se zice. Va vedea ea mai puțin decât bărbatul, zice un mare cugetător englez (Buckle), — dar ceea ce vede, vede mai bine decât bărbatul. În instrucția primară aceasta e însă totul: să vezi bine, și să faci și pe alții să vadă bine!

Iată pentru ce suntem îndreptățiți să așteptăm dela dumnișoarele dascălițe rezultate mai frumoase pe terenul școlar, decât dela domni dascăli, fiindcă ele pe lângă mijloacele comune ale intuiției școlare, mai posed și mijloace de intuiție naturale, mijloace inerente firii lor femeiești. Dacă astăzi mai avem analfabeți, prin intrarea femeilor în instrucția noastră publică trebuie să înceteze cu totul această rușine națională!

Dar și din alte puncte de vedere trebuie să ne bucurăm de intrarea femeilor în instrucția publică, fiindcă ele să știe, că au virtuți mai mult și mai alese ca bărbații. Ele sunt mai punctuale, mai conștientioase la îndeplinirea datorințelor, mai cruțătoare, mai iubitoare de ordine și de curățenie. Aceste însușiri formează doară zestrea cea mai prețioasă a fetelor noastre. Aceste însușiri am dori să fie de aci înainte partea cea mai bună, care să nu piară în veci din sufletele tinerelor generații educate de dascălițele noastre! Și dacă copiii vor vedea întrupate acestea însușiri în persoana dascăliței iubite, oare putea-s'ar să nu și le însușească? Cum ar și putea, vorba unui înțelept bătrân al nostru (I. Golescu) văzând binele și frumosul să nu se minuneze, minunându-se să nu se năzuiască a le urma, urmându-le să nu le deprindă în săvârșirea lor și săvârșindu-le să nu și le prefacă în adevărata lor fire? Mai cu seamă fetițele vor putea profita mai mult dela dumnișoarele dascălițe învățând dela ele, pe lângă știință de carte și lucruri de mână foarte folositoare. Ba poate și arta noastră națională încă va înflori, cultivată fiind de aceste harnice lucrătoare.

În sfârșit, și viața socială a satelor noastre încă sperăm, că se va mai îndulci și îmbunătăți prin acestea propovăduitoare ale luminii și iubirii cari trebuie să fie dascălițele noastre. Ele sunt doar dela fire mai bune, mai prietenoase, mai conciliante, mai puțin artăgoasă și certărețe ca bărbații. Prin ele se vor înlătura, sperăm, certele, eternele

certe dintre învățători și preoți. Se vor înțelege mai bine cu preoții; nu vor mai fi atâtea pări pela conzistore; toate lucrurile vor merge mai bine. Intre preot și domnișoara dăscăliță eu nu-mi pot închipui decât cea mai desăvârșită armonie. Aceasta și pentru că ele sunt dela fire mai religioase. Iar religiozitatea lor se va revârșa, sperăm, în mod bine făcător și asupra tinerelor generații.

Cu un cuvânt, întreagă viața sufletească a satelor noastre va lua un nou avânt. Pretutindeni — și în viața noastră publică — se va vedea o fineță, o gingășie mai mare, un simț de dreptate, de milă, de bună-tate și de omenie mai puternic ca până acuma. Sunt „imponderabili“ toate acestea, cari însă ponderează foarte mult, cari așa zicând, singur ponderează în viața popoarelor.

Iată, ce așteptăm, așadară, dela nouile institute de cultură și iată pentru ce felicităm atât conzistorul din Gherla cât și pe cel din Lugoj, cari înțelegând extrema importanță a acestor lucruri, au hotărât deschiderea școlilor amintite.

Prof. I. Georgescu.

Socialdemocrația și războiul.

N. Flueraș.

Dela natura sa i s'a hărăzit omului o însușire caracteristică: *neîndestulirea*. Altceva, mai mult, mai bine! Aceștia sunt stimulii cari fac ca viața lui să fie o continuă alergare, o continuă luptă cu sine însuși și cu mediul, care-l încunjură.

O nenorocire și piedecă mare în progresul omenimei spre *mai bine* e, că — de cele mai multe ori — se lasă condusă de aceia cari strigă mai tare, cari știu mai bine îndruga la vorbe mari și fraze late.

Principiile, cari se nizuiesc să descopere și să îndrepteze calea, care duc la realizarea acestui vis de mai bine al omenimei, au împărțit mulțimea în mai multe tabere, în mai multe partide. Fiește-care tinde la acelaș scop de mai bine, deosebirea consistă numai în modul cum e contemplat acela.

Dintre toți însă nici unii nu au tulburat atâta apa ca socialiștii! Programul lor e program războinic al cărui scop e fericirea și pacea universală bine înțeles, așa cum o contemplează ei! Adecă ei aveau două lucruri: vreau să procure omenimei fericirea și pacea universală și pentru ajungerea acestora vreau să promoveze lupta claselor, lupta contra claselor a căror interes duc diferitele națiuni la măceluri îngrozitoare, la războaie.

Realizarea scopului lor o cred posibilă prin generalizarea, comunitatea intereselor omenimei: *formarea unei republice internaționale pe baza comunității intereselor*. Existența acestor interese internaționale, cari

formează baza internaționalismului, o dovedesc îndeajuns economia, industria, cultura și deosebirea de clase. O pedecă pentru ca acest internaționalism al intereselor să-și poată înjghieba și o organizație centrală e *capitalismul*. Clasele capitaliste ale tuturor națiunilor au aceleași interese față de proletariat: exploatarea acestuia, numai în piața universală vin în conflict interesele lor. Adecă au interese paralele dar inamice, pe când proletariatul fieștecărei țări are interese paralele și identice și pentru aceasta ei sunt solidari. Iar relațiile încordate dintre clasele capitaliste prin concurența lor de pe piața universală duc la războiul universal.

Nimicindu-se capitalismul, care ori unde se vârește, face deosebire de clase, va dispărea și deosebirea dintre asupriți și asupritori, iar fanatismul național va fi sufocat prin comunitatea intereselor, cari nu vor mai ținea cont de atâtea granițe, ci având toți aceleași interese, vor lucra toți pentru acelaș scop: *fericirea și pacea universală, care numai prin solidaritatea internațională, prin internaționalism se poate dobândi*.

Aceasta solidaritate internațională era trimbițată în lung și larg de social-democrați; și cu visul republicii europene, un fel de „*Statele unite ale europenei*“ au îmbăt atâta vreme pe aceia cari erau mai ușor de purtați prin lună și prin stele: *proletariatul*.

În adunări particulare și în congrese universale trăgeau clopotele într'o dungă vestind lumii apropiata moarte a capitalismului și învingerea democrației, preaslăvind solidaritatea internațională a muncitorilor. Sa întâmplat însă că a venit războiul actual ca și o probă pentru mult trimbițata solidaritate internațională și totodată ca o dovadă, că unde sunt vorbe multe rezultatul e puțin! Deși le place să accentueze, că ei nu se lasă, ca înaintașii lor, răpiți de visuri chimerice făurind la utopii, ci ei în locul utopiei voiesc să introneze știința, totuși s'a dovedit că principiile lor de cosmopolitism, de internaționalism sunt utopie! Și aceasta atât la socialiștii din Franța, cât și la cei din Germania.

Socialiștii francezi în 16 Iulie 1914 s'au adunat într'un congres la Paris pentru a se hotări ce ținută vor lua în cazul unui război ce l'ar avea Franța. Era vorba de o grevă generală a social-democrației.

Despre acest congres zice *Wolfgang Heine* în numărul din 21 Ian. 1915 al revistei „*Sozialistischen Monatsheften*“ că au fost numai vorbe mari despre greva generală, dar nu s'au gândit ca să le și înfăptuiască. *Fr. Adler*, șeful social-democrațiilor german și austriaci, îi apăra în nrul din 1 Febr. 1915 al revistei „*Der Kampf*“, zicând că așa acuză numai acela poate aduce tovarășilor fan-

cezi, care nu e în clar cu starea faptică a lucrurilor. Căci în sensul rezoluției lui *Jaurès-Vaillant*, primită de congresul din Paris, Francezii numai atunci erau obligați la o grevă generală, dacă aceea se înscena *deodată și internațional*, când adecă și socialiștii celorlalte țări ar consimți și proceda la fel cu ei.

Socialdemocrații germani, însă, au abandonat ideea cosmopolitismului și a solidarității internaționale înlocuindu-o cu cea a naționalismului fanatic; iar francezii au permis intrarea în ministeriu alor doi conducători ai lor: *Iules Guesee* și *Marcel Sembat*, declarând, că democrația republicană e gata de luptă până la cea din urmă picătură de sânge și toate aceste din motivul că, fiind vorba de *viitorul națiunii, de viața Franței*, partidul social-democrat nu poate să dea retragere. Așa spune manifestul lansat în organul central al partidului social-democrat „*Humanite*“ din 28 Aug.

Socialiștii francezi sunt de convingerea, că războiul actual al Franței e *războiul de apărare*, iar, după părerea lui *Jaurès*, apărarea patriei pentru proletariat e o necesitate imperativă. Apărarea națională însă, și organizațiunea păcii internaționale sunt în strânsă legătură. Lupta pentru independința țării și contra imperialismului — zice el în referada sa despre greva universală — o prescriu toate congresele anterioare.

Astfel social-democrații, atât francezi cât și germani, cari în vremuri de pace umblau prin lună propovăduind în gura mare solidaritatea internațională a muncitorilor și cosmopolitismul, astăzi sunt hotărâți să lupte pentru apărarea patriei până la cel din urmă om, lăsând la o parte comunitatea intereselor ce-i legă până acuma și care era izvorul de unde să adăpă visul lor fantastic de internaționalism.

Și unii și alții se nizuiesc să-și justifice ținuta. Apărarea patriei e în primul rând atât la Francezi cât și la Germani; în al doilea plan e lupta pentru triumful democrației în Europa. Germanii accentuează mereu eliberarea proletarilor de sub jugul țarismului și de barbarismul moscovit; francezii luptă contra imperialismului și militarismului german și contra asuprirei clasei muncitorilor prin sistemul prusiatic. Nu vorbesc însă despre țarism, ca și cum ar fi cu mult mai favorabil proletarilor decât sistemul de împilare imperialist și militar. Pentru ce? Pentru că aceasta numai cu periclitarea intereselor lor naționale o pot face atacând organizația socială și politică a aliatei lor!

Despre o învingere a principiilor democratice nu poate fi vorba, deoarece ei și-au abandonat visul lor, îndată ce au rupt contractul de a mai conlucra solidar umăr la umăr pentru acelaș scop comun. Socia-

liștii germani — cum accentuează Fr. Adler („Der Kampf“) — nu pot primi cu bucurie o învingere a francezilor asupra militarismului german, deoarece e contrar recunoscutei necesități de a apăra existența națională.

Mai puțin poate profita în urma războiului proletariatul. Proletarul duce și în timpul de pace viața cea mai mizeră; sub durata războiului el îi simte mai tare povara: *el e mai iute muritor de foame*; iar după războiu — oricum se va găta acela — proletarul, ori își reîncepe viața de înaintea, dacă a scăpat teafăr din luptă, ori înmulțește numărul cerșitorilor, dacă a devenit incapabil de a mai lucra. Adecă războiul pentru proletariat în tot cazul e un blăstăm! Așa că, dacă social-democrații ar judeca bine starea faptică a lucrurilor, nu ar zice, că luptă pentru triumful democrației, ci ar recunoaște imposibilitatea realizării planurilor lor himerice până ce nu va perli cu desăvârșire orice deosebire de limbă, rasă și națiune. Trebuie să recunoască, că principiul de naționalitate a aprins inimile tuturor combatanților, dovedind de ilusorică toată străduința lor după fericirea și pacea universală, după internaționalism și cosmopolitism. Prin aceea, că produsele materiale și spirituale ale diferitelor națiuni ajung în circulație pe piața universală, și că limba ori unele datini proprii unei națiuni și-le însușesc și altele, nu urmează, că internaționalismul e realizat gata. Trebuie mai întâiu să piară și instinctul acela, care face ca fieștecă națiune să se mândrească cu produsele sale pe piața universală, recunoscând *numai universalitatea și comunitatea intereselor*, cari leagă deolaltă diferitele națiuni. Și pe lângă aceea o organizație universală strâns concentrată, fără de care toate adunările și declamațiile vor fi numai îmblătiri de paie goale și lipsa căreia s'a dovedit cu desăvârșire în războiul actual.

Tifusul exantematic.

I.

În grelele încercări prin care trece Europa și în special țara noastră, în urma crâncenului războiu, ochiul medicului trebuie, cu deosebire de aci înainte, să vegheze neadormit, atât pe câmpul pe războiu cât și mai ales la orașe, sate și spitale. Aceasta o susțin cu atât mai mult cu cât știu, că în toamna trecută armatele au fost contaminate de holeră — că chiar și unele localități din țară, unele orașe și sate au fost infectate. Că după unii medici savanți bacilul holerii nu ar fi distrus de frig ci numai amortit, pe de altă parte sutele de mii și milioanele de cai căzuți pe câmpul de luptă, cadavrele alor atâta soldați morți, neîngropați, pierduți prin păduri etc. — *Marșurile forțate*, luptele ce țin zile întregi deardând unde de multeori soldatul 3, 4, 5, zile nu bagă nimic în gură — *apa rea de beut* — *mizeria campaniei* precum și dife-

ritele insecte sunt tot atâtea cauze, ca odată cu încălzirea timpului să dea naștere la diferite boli contagioase, și epidemice ale căror ravagii pot să fie tot atât de înspăimântătoare ca și ale războiului.

Istoria medicinei susține, că n'a fost războiul unde să nu se fi ivit boalele contagioase, ba să citează cazuri (ex. Xerse dintr'un milion de soldați, 500,000 s'a pierdut prin holeră), unde boalele contagioase au făcut mai multe victime decât armele.

Iată deci ce mă îndeamnă mai ales în aceste clipe atât de grele pentru noi, ca să demasc în fața publicului unele din aceste boale propunându-mi, ca în articolul de față să fac o mică dare de seamă asupra *tifusului exantematic*; boală, care trebuie să fie bine deosebită mai ales de *febra tifoida* numită în popor și *lingoare*.

Această boală atât de vehementă prin mersul ei a făcut multe victime în timpul din urmă în Sărbia — unde mai bine de 60 de medici au căzut victimă acestei boli și unde crucea roșie indiană, olandeză și persiană din cauza pierderilor mari în personalul sanitar au fost silit să se retragă. — Cu toate acestea Irlanda și Silezia par a fi cele mai puternice două focare de tifus exantematic această boală s'a ivit la diferite epoci și în Franța. Aci mai mult au fost exprimată însă în anul 1856 cu ocazia întoarcerii soldaților din războiul Crimeei. Iar pe la anul 1870 și-a făcut în mai multe rânduri apariția în Britania. La 1872—1873 în Rusia. Tot în același an s'a ivit la Paris, Lille, Beauvais, Amiens, Havre etc. Urmează de aci deci, că e o boală epidemică și contagioasă, contagiune, care este probată prin nenumărate observațiuni; astfel în războiul Crimeei mortalitatea soldaților de tifus exantematic, constatată după statisticile cele mai exacte, a fost de 13 la 100 — și tot atâta pentru medici militari. În ultima epidemie pariziană de tifus exantematic savantul profesor și medic Netter susține, că medicii de spitale au fost adevărate victime. *Chantemesse* susține, că cea mai mare contagiune s'ar face prin praful scuipatului bolnavilor atinși de această boală.

Hava (1888) datorește această boală unui strepto-bacil pe când savanții prof. *Dr. Babeș* și *Cornil* o apropie de o infecție secundară ce să ivește mai des în armatele depe câmpul de luptă în urma marilor oboșeli, mizerii și infecții — la prinsonerii — depe uscat și mare, pe diferite vapoare etc.

Iacob, marele medic și profesor, prin observații și experiențe îndelungate constată, că acumulațiunea de produse animale în stare de fermentație sau descompunere poate provoca tifusul exantematic etc.

II.

Sintomatologia acestei boli este destul de curiosă — și de multeori la început chiar suspectă — ținând aproape 10 zile perioada de (infecție) inoculație — când deodată apoi să anunță brusc printr'un fior rece în tot trupul, durere de cap, cu tremurarea membrelor, amețeli, adesea vărsături, o debilitate generală în tot trupul, cu conjunctiva ochilor injectată, pulsul repede, iar temperatura poate atinge 40°. La aceste simptome se mai poate adăuga: *insomnie*, *agitație* cu idei delirante, până la impulsuni de suicid. — De multeori însă mersul acestei boli e foarte variabil alternând cu semne de ameliorare sau agravare la cari semne se

mai poate adăuga și bronchitele cu bronchopneumiile atât de dese la acești bolnavi. Apoi dureri lombare, cefalalgii, aprinderea feței, tremurătură și hesitare în vorbire etc.

Erupțiunea de pete apar abia în a 3-a până în a 5-a zi — mai întâiu pe abdomen apoi pe întreg corpul și mai puțin fața. Ele sunt caracterizate prin pete rozacee — lătarețe sau papuloase și de regulă isolate, foarte rar confluențe ce dispar cu ușurință la presiune. După 2—3 zile exantemele își schimbă natura și cele mai multe pete se transformă în așa numite petechii mici, cari la presiune nu mai dispar.

În urmă pot să urmeze oarecari *desquamatiuni* furfuracee în tocmă ca la scarlatină — în care timp starea bolnavului e destul de gravă, cu delir violent, agitație, vorba neînțeleșibilă și bolnavul nu mai cunoaște pe cei ce-l încunjură, constipație, urina înpuștinată și conține albumină etc.

Durata tifusului exantematic în cazurile ușoare e de 8 zile, în cazurile grave însă durează între 12 și 15 zile în care timp pe lângă boala de rărunchi mai poate da și diferite alte complicații ca: diferite afecțiuni și tulburări nervoase, tulburări în motilitate (mişcare) paralisia membrilor superioare și inferioare, abolirea reflexelor, poate lăsa urme adânci de leziuni în măduva spinării, hemoragii intestinale etc.

Convalescența la ceice scapă e lungă și adesea cu rămășițe gravate adânc în corpul individului ex. ca: pleurezii, *pleuropneumonii*, *abcese multiple*, *otite supurative* (boală de urechi) *accidente cangrenoase*, *parotidite* etc.

Diagnosticul diferă de al tifusului abdominal mai ales prin debutul său de multeori brusc și cu simptome foarte alarmante — pe când la tifusul abdominal durată boalei e mai lungă (5—6—7 săptămâni) simptomele mai puțin alarmante — de altă parte în tifusul exantematic apar petele rozacee, de cari am vorbit mai sus, iar contagiunea este mult mai mare la tifusul exantematic — atingând de regulă pe medicii, cari îi caută și îi îngrijesc pe bolnavii atinși de aceasta teribilă boală.

Ca tratament, la asemenea bolnavi în primul loc se recomandă 1. izolarea (separarea) într'o cameră specială și foarte simplu mobilată, curată și foarte bine aerizată, expusă mai ales în fața soarelui, și foarte des desinfectată. 2. Fiindcă sufer foarte adesea de constipație li-se recomandă purgative. ex oleiu de ricin 25 gr. odată. 3. *medicamente tonice și fortificante*, beuturi alcoolice ex. Vin vechiu, cognac, rum, etc. *medicamente calmaute* — un întăritor al inimii, care întotdeauna trebuie să fie pusă în siguranță. 4. În caz, că bolnavul are călduri mari se recomandă calde răci. Unii medici din contră recomandă calde căldicele între 28—30°. O alimentație moderată ca: lapte dulce, lapte acru, lapte covășit, cafea cu lapte, supă tare de carne — strecurată însă, ouă moi etc. iată deci în rezumat câteva noțiuni palide ce pot da cititorului asupra acestei înfricoșate boli, ce azi mâne suntem amenințați să ne bată la ușă fără să avem cea mai mică idee cum trebuie să ne comportăm față de ia în aceste momente atât de grele pentru noi.

Dr. V. Hăncu.

Proprietar, editor: **Emil Tatar.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruița.**